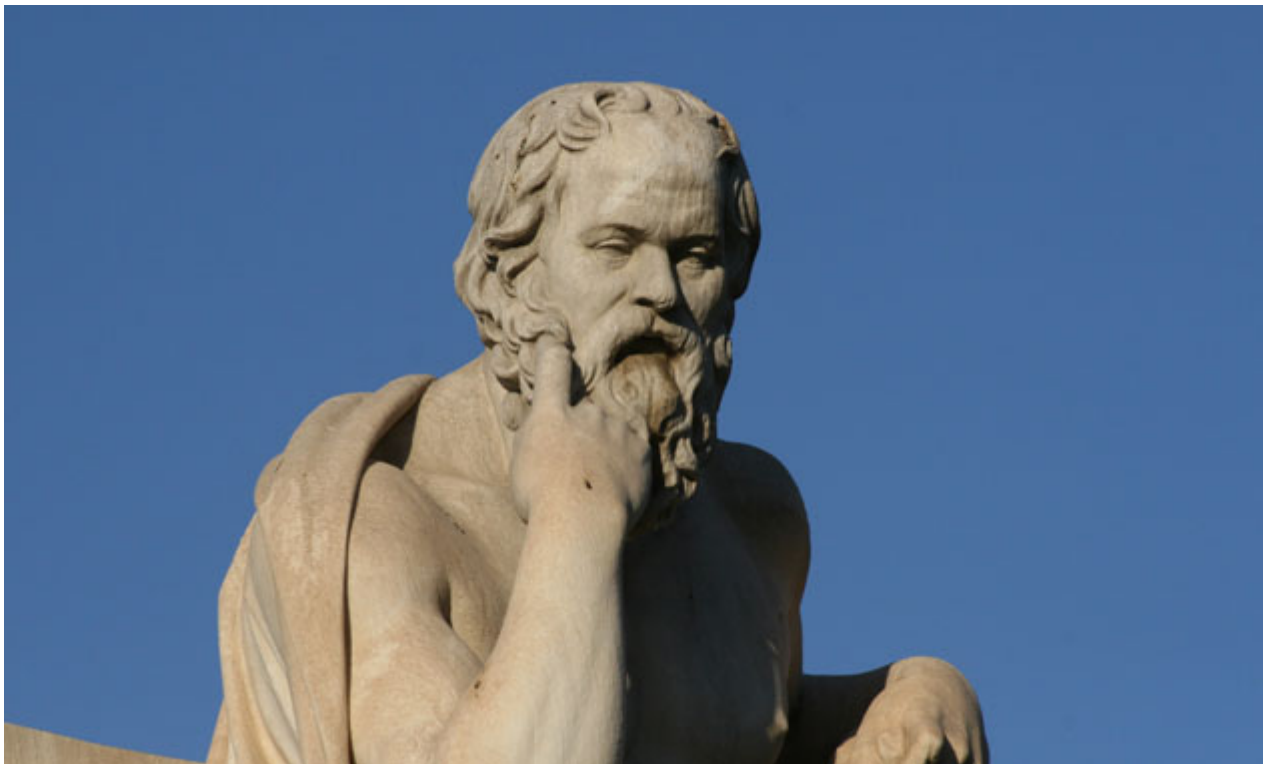
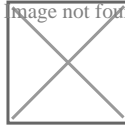

15 Απριλίου 2017

Θάνατος και θλιψη: φιλοσοφική θεώρηση (Σπυρίδων Κ. Βολτέας, Δ/ντής Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ, Ιπποκράτειο Γ.Ν.Α.)

/ [Πεμπουσία](#)

Image not found or type unknown

Σωκράτης

Η φιλοσοφική θεώρηση περί της προθανατίου οδύνης: Η αιτία που ο άνθρωπος θλίβεται προ του θανάτου, κατά την θεώρηση των αρχαίων φιλοσόφων, είναι η πίστη του ότι οι θανόντες στερούνται τις χαρές της ζωής: εάν αρνηθούμε αυτήν την πεποίθηση, πιστεύοντας ότι ο θάνατος δεν είναι κάτι κακό, θα καταργήσουμε αυτομάτως την θλίψη, αναφέρει ο Κικέρων[1], θεωρώντας ότι θα είναι υπέρτατη η ευτυχία που θα νοιώσουμε όταν, αφήνοντας πίσω τα σώματά μας, θα απελευθερωθούμε εντελώς από την σάρκα και τις αδυναμίες της[2]. Άλλωστε οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι θεωρούσαν ότι ο θάνατος αντιμετωπίζεται με την μεγαλύτερη δυνατή καρτερικότητα όταν πληρούνται τα δελφικά παραγγέλματα «τελεύτα μακάριος» και «τελεύτα αλύπως».

Το πένθος αφορά τον θνήσκοντα και τους οικείους. Η σκέψη ότι με τον θάνατο αφήνονται πίσω οι αγαπημένοι, τα αγαθά και οι χαρές της ζωής, προκαλεί την επιθανάτιο αγωνία που νοιώθουν οι άνθρωποι, ενώ η αγωνία για τα δεινά που υφίσταται ο θνήσκων κατατρώχει και τον ίδιο, αλλά και τους οικείους του. Όμως αυτή η θεώρηση, μολονότι ευχερώς ερμηνεύσιμη, θεωρείται λανθασμένη από το σύνολο σχεδόν των αρχαίων φιλοσόφων, που πιστεύουν ότι ο θάνατος στην πραγματικότητα μας ελευθερώνει από τα επίγεια δεινά[3]. Την θέση αυτή πρώτος υποστήριξε ο Ηγησίας ο Κυρηναίος[4], υπήρχε όμως στην αρχαιότητα σαφής διάκριση της αυτοκτονίας από τους ηρωικούς και, κατά κάποιον τρόπο, «εθελοντικούς» θανάτους για την πατρίδα, οι οποίοι δεν εθεωρούντο απλώς ένδοξοι αλλά και ευτυχείς, όπως αυτός του Λεωνίδα και των Σπαρτιατών του.

Εάν ο θάνατος είναι κάτι κακό, λέγει ο Κικέρων, τότε το κακό διαρκεί αιώνια: εάν ο θάνατος είναι δυστυχία, η δυστυχία δεν έχει τέλος. Τα παραδείγματα του Θηραμένου και του Σωκράτους είναι τα καλύτερα για την υποστήριξη της θέσεως ότι ο θάνατος δεν είναι κάτι κακό: ο θάνατος, όπως σημειώνει ο Σωκράτης στην απολογία του, σε μεταφέρει σε μέρη όπου ζουν οι δίκαιοι και οι ευσυνείδητοι. Ο θάνατος δεν μπορεί να επιφέρει κακό σε έναν καλό άνθρωπο, γιατί οι θεοί δεν θα το επιτρέψουν, όπως πιστεύει: «Και τώρα ας πηγαίνουμε», καλεί τους δικαστές του ο Σωκράτης: «εγώ θα βαδίσω προς τον θάνατό μου και εσείς θα συνεχίσετε την ζωή σας. Ποιο είναι καλύτερο γνωρίζουν μόνον οι αθάνατοι θεοί και όχι οι άνθρωποι»[5].

[1]Κικέρων, *Δεύτερη Τουσκουλανή Διατριβή*, *ibid*, σελ. 38.

[2] Κικέρων, *ibid*, σελ. 51.

[3] Μάλιστα και ο χρόνος του θανάτου είναι πολύ σημαντικός στην σκέψη του Κικέρωνος, όταν αναφέρεται λόγου χάριν στον Πρίαμο που, εάν είχε πεθάνει πριν τον Τρωϊκό πόλεμο, θα είχε ένα τέλος καλύτερο και θα είχε αποφύγει τα περισσότερα από τα επίγεια δεινά που υπέστη. Κικέρων, *Πρώτη Τουσκουλανή*

διατριβή, *ibid*, σελ. 96.

[4] Ηγησίας, Αποκαρτερών, στο Ματσούκας Νικ, *ibid*, σελ. 229-230.

[5] Πλάτωνος, Απολογία Σωκράτους, στο Κικέρων, Πρώτη Τουσκουλανή Διατριβή, *ibid*, σελ. 104.

[συνεχίζεται]

Παρατήρηση: Το παρόν άρθρο αποτελεί τμήμα κειμένου βασισμένου στην κατατεθειμένη στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο διπλωματική εργασία με τίτλο «Θεολογική προσέγγιση του πόνου και της οδύνης των καρκινοπαθών ασθενών τελικού σταδίου», του Σπυρίδωνος Κ. Βολτέα, Γενικού Χειρουργού, Δ/ντή Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ του Ιπποκράτειου Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών. Η Πεμπτουσία δημοσιεύει ολόκληρο το κείμενο του κ. Βολτέα σε συνέχειες.

Διαβάστε το προηγούμενο μέρος του κειμένου [εδώ](#)